

4. UNDP in Ukraine concluded training sessions on community recovery and development projects. UNDP. URL: https://www.undp.org/ukraine/press-releases/undp-ukraine-concluded-training-sessions-community-recovery-and-development-projects?utm_source (date of access: 29.09.2025).

5. Weihmayer M. Analysing the local governance of internal displacement: an emerging (local) social contract in eastern Ukraine since 2014. *Environment and urbanization*. 2024. Vol. 36, no. 2. P. 318–339. URL: <https://doi.org/10.1177/09562478241277089> (date of access: 29.09.2025).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-613-3-20>

TRANSFORMATION OF THE GLOBAL SECURITY ARCHITECTURE IN THE CONTEXT OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

ТРАНСФОРМАЦІЯ АРХІТЕКТУРИ СВІТОВОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Overko R. V.

Third year student

*Education and Research Institute
of International Relations of Simon
Kuznets Kharkiv National University
of Economics*

Scientific advisor: Zhrebiatnikova I. V.

PhD in Sociological Science,

*Associate Professor at the Department
of International Relations
and Political Philosophy
Simon Kuznets Kharkiv National
University of Economics
Kharkiv, Ukraine*

Оверко Р. В.

студент III курсу

*Навчально-науковий інститут
міжнародних відносин Харківського
національного економічного
університету імені Семена Кузнеця
Науковий керівник: Жеребятнікова І. В.
кандидат соціологічних наук,
доцент, доцент кафедри
міжнародних відносин і політичної
філософії*

*Харківський національний
економічний університет імені
Семена Кузнеця
м. Харків, Україна*

Питання «Як жити далі у світі, що змінився?» після 24 лютого 2022 р. стало не просто актуальним, а архіважливим як для світу загалом, так і для геополітичних гравців та політичних еліт зокрема. Воно стало предметом серйозного обговорення упродовж жовтня-грудня 2022 р. як на найвищому рівні у країнах ЄС, так і визнаними в

світі інтелектуалами. Зокрема, 10 жовтня 2022 р. у Брюсселі відбулася Щорічна конференція послів ЄС. Промовою «Ми входимо в ідеальний шторм» [1] її відкрив Високий представник Європейського Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки Жозеп Боррель; 19 грудня 2022 р. побачило світ есе Юваль Ной Харарі «Кінець «нового миру» [2] в його колонці для The Atlantic.

Між ідеями, що містяться у промові Ж. Борреля та есе Ю. Харарі, спостерігаємо ідейно-змістову спорідненість у розумінні сучасного світу, основних тенденцій новітніх трансформацій. Зокрема, йдеться про відповідь на одне екзистенційне питання: «Як жити далі у світі, що змінився?». І дипломат, й історик суголосні у тому, що сучасний світ – не диво, а результат практичної діяльності, спільних цінностей та віри в них. Ліберальні цінності «нового миру», на думку Ю. Харарі, стали об'єктом атак. Він резонно зауважив, що їх причиною стало ігнорування «новим миром» окремих ідентичностей, котрі не прагнули війни, а домагалися просування своїх інтересів, стверджуючи у такий спосіб власну ідентичність і традиції [2].

У цьому його міркування співзвучні з думками Ж. Борреля щодо зверхності «європейської моделі» стосовно до інших моделей. Ю. Харарі виправдано акцентує увагу на тому, що надмірні амбіції окремих геополітичних гравців не виходили за межі їх інтересів, не пропонували жодної альтернативи, вносили деструктив у розумний баланс світопорядку, що сформувався. Вони не стосувалися того, аби удосконалити «новий мир», не містили відповіді на запитання: «Як різні держави взаємодіятимуть одна з одною за відсутності 104 універсальних цінностей і глобальних інститутів?» . Водночас ці амбіції – каталізатор атак на «новий мир» [2].

Глобальне середовище безпеки вимагає від ЄС посилення стійкості та солідарності, швидкого прийняття рішень та збільшення спроможності рішуче діяти. А геноцид і ракетний терор Росії в Україні, жорстоке знищення українських міст і сіл сформувало спільне сприйняття загрози серед більшості європейських урядів. Про серйозність намірів ЄС у сфері безпеки свідчить прийняття 21 березня 2022 р. нової оборонної стратегії ЄС «Стратегічний компас безпеки та оборони для Європейського Союзу», який захищає своїх громадян, цінності й інтереси та сприяє міжнародному миру і безпеці [3].

Стратегічний компас – це стратегія зміцнення партнерства, стійкості ЄС, посилення його безпеки і обороноздатності з урахуванням виявлених стратегічних недоліків. По суті ЄС стає реальним геополітичним гравцем у глобальній безпеці та обороні разом з НАТО. В ЄС визнають, що війна Росії в Україні вимагає нових підходів і стратегічних рішень щодо надання військової допомоги Україні та чіткого визначення ролі України у новій архітектурі європейської і глобальної безпеки.

Відомий український науковець Іван Лисак-Рудницький у книзі «Історичні есе» говорив, що Україна ніколи в історії не переживала доби раптового й примусового «узахіднення», адже від своїх початків була суттєво європейською: «Європейський характер України скріплювався завдяки впливам і контактам з іншими європейськими країнами» [4, с. 2], та з-поміж інших окремо виділяв держави «Середньо-Східної Європи», зокрема Польщу та балтійські й скандинавські, серед яких виокремлював Литву.

Дискусія щодо того, яку роль Україна може відіграти в новій архітектурі європейської безпеки триває як в дипломатичному, політичному, так і в науковому середовищі, а Україна тим часом стає чи не найбільш милітаризованою державою Європи з найбільшою професійною армією. В умовах загрози екзистенційним цінностям – незалежності, демократії, свободі, волі, гідності, правам людини – в Україні консолідувалася політична нація та сформувалася солідарна модель захисту держави. Україна, борючись за демократичні цінності та свободи, створює «безпековий щит» для всієї Європи у глобальному протистоянні між цивілізованим демократичним та авторитарним світом [5]. Важливість України у новій архітектурі європейської безпеки добре розуміють в ЄС та НАТО, так само як і те, що наодинці Україна навряд чи змогла б протистояти російській військовій агресії, геноциду і тероризму.

Зараз Європа й США здебільшого єдині у своїй рішучості протистояти Путіну та не допустити його перемоги у війні в Україні. Надалі важливо зберегти цю єдність навколо України на довгострокову перспективу. Ризики втрати України набагато більші, ніж ризики поразки Росії, бо вони можуть призвести до незворотної шкоди не лише євроатлантичній системі безпеки, а й глобальному порядку, міжнародному праву та світовій стабільності. Водночас дискусійними залишаються питання взаємозв'язку між російською агресією й стратегією США та НАТО після холодної війни, перспектив збереження провідної ролі США в гарантуванні європейської безпеки з огляду на спровоковане війною нарощування оборонних спроможностей Європи, майбутнього європейської і євроатлантичної інтеграції України [6].

Таким чином, нові реалії у міжнародних відносинах вимагають розв'язання питань гарантування міжнародної безпеки у глобальному і регіональному масштабі. Ефективність функціонування міжнародних структур безпеки значною мірою буде залежати від механізму застосування насамперед силових заходів. Нова парадигма формування міжнародного безпекового середовища має виходити з усвідомлення принципів єдності світу та неподільності безпеки, та можливості протистояти тому, що несе загрозу безпеці.

Література:

1. Боррель Ж. «Ми входимо в ідеальний шторм»: Виступ топ-дипломата ЄС про нову світову реальність. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/10/12/7148529/>
2. Харпів Ю.Н. Есе «Кінець «нового миру». URL: <https://argumentua.com/stati/k-nets-novogo-miru-zra-lskii-storik-yuval-noi-kharar-pro-te-yak-put-n-zagrozhu-vsomu-lyudstvu>
3. A Strategic Compass for Security and Defence for a European Union that protects its citizens, values and interests and contributes to international peace and security. Brussels, 21 March 2022. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/en/pdf>
4. Лисак-Рудницький І. Історичні есе. В 2 т. Том 1 / Пер. з англ. М. Бадік, У. Гавришків, Я. Грицак, А. Дешиця, Г. Киван, Е. Панкєєва. Київ: Основи, 1994. 554 с.
5. Брікс Е., Бузек Е. Ще раз про Центральну Європу: чому майбутнє Європи вирішується саме тут. Київ: ДІПА, 2019. 192 с.
6. Beckley M., Brands H. The Return of Pax Americana? Putin's War Is Fortifying the Democratic Alliance. 2022. *Foreign Affairs*. March 14. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/russia-fsu/2022-03-14/return-pax-americana>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-613-3-21>

**MOSCOW ORTHODOXY – THE BEARER OF RUSCISM
IN THE GUISE OF THE «RUSSIAN WORLD»
(OCCURRENCES IN UKRAINE DURING WAR)**

**МОСКОВСЬКЕ ПРАВОСЛАВ'Я – НОСІЙ РАШИЗМУ
В ОБГОРТЦІ «РУССКОГО МІРА»
(ВИЯВИ В УКРАЇНІ У ЧАС ВІЙНИ)**

Pavlenko P. Yu.

*Doctor of Philosophical Sciences
(Dr. habil.),*

Leading researcher

*H.S. Skovoroda Institute of Philosophy
of the National Academy of Sciences
of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Павленко П. Ю.

*доктор філософських наук,
провідний науковий співробітник
Інститут філософії
імені Г.С. Сковороди Національної
академії наук України
м. Київ, Україна*

Відповідальність за розв'язання Росією війни проти нашої держави значною мірою лежить на «Українській Православній Церкві», яка